تێڕوانینەکانی فاروق کاتژمێرێکیشیان نەماوە بۆ نیوەشەو

بەشی پێنجەم

بژار

ئارەزووەکان

(لە نێو ئارەزووەکاندا چەند ئارەزوویەک هەن کە ئەفلاتوون بە کێوی ناویان دەبات کە پەروەردە ناتوانێت هیچیان لە تەکدا بکات جگە لە ڕاگرتنی گەشە کردنیان) "ئاشت بوونەوەی عەقڵ و عیشق _ فاروق ڕەفیق , لاپەڕە 90 _ " .

پێش ئەوەی بچینە ناو بابەتەکەوە من لە فاروق دەپرسم : ئایا ئارەزووەکان کێویین , یان کۆمەڵگا کێوییانە دامەزراوە ؟ بۆچی دەبێت ئارەزووە سروشتییەکانی مرۆڤ , هەندێکیان کێوییانە بن لە مرۆڤدا ؟ ئەم تێگەیشتنە لە ئارەزووەکان , نە لای ئەفلاتونەوە و نە لای فاروق ڕەفیق دوە , عەقڵانی نییە . بە چ لۆجیکێک ئەم جیاکردنەوەیە پێوانە دەکرێت ؟ ئەم جیاکردنەوەیە لە نێوان ئارەزووەکاندا , پێش هەر شتێک سیستیماتیک بوونی ئارەزووەکان وەلادەنێت . ڕێکخراوبوونی ئارەزووەکان و جوڵانەوە و سەربەخۆ بوون و پەیوەندییان , نابینێت . ئەرک و ئامانجە تاکایەتی و هاوبەشەکانیان ڕەتدەکاتەوە . ئاگای لە پەیوەندییەکانی نێوان عەقڵ و خەیاڵ و ئارەزووەکان نییە . سەرنجیان بۆ کاری هاوبەشی نێوان ئارەزووەکان و هەستەکان ناچێت . ئەم تێگەیشتنەی ئەفلاتون و فاروق بۆ ئارەزووەکان , تێگەیشتنێکی لاوەکییان و هەژارانە و بێدەربەست بوونانەیە .

مرۆڤ لە پێناسەیەکیدا یانی ئارەزوو . دابڕینی ئارەزوو لە مرۆڤ , دابڕینی زیندەییە لە مرۆڤ . گرنگترین بابەتێک لەسەر مرۆڤ کە دەبێت بە بەردەوامی توێژینەوەی لەسەر بکرێت , ئارەزووەکانیەتی .گەورەترین کەموکوڕی لە نوسینەکانی فاروق دا , لانەکردنەوەیەتی بەلای ئارەزووەکانی مرۆڤدا . ئەو سوکایەتی کردنەی فاروق بە هەندێ لە ئارەزووەکانی مرۆڤ , لە داماوی تێگەیشتنیەوەیەتی لەو بارەیەوە .

ئارەزووەکانی مرۆڤ , لەگەڵ ئەوەدا کە دابڕاو نین لە یەکتری , بەڵام سەربەخۆبوونی هەر یەکێکیان لەلایەن هەموویانەوە دەستەبەر کراوە . هیچ یەکێکیان پێشێلی ئازادی ئەوی تریان ناکات . سەربەخۆبوونی هەر یەکێکیان لە بەرانبەر ئەوانی دیکەدا لەسەر بنەمای دابڕانەوە دیاری کراوە . ئارەزووەکان لەسەر بنەمای دانەبڕانەوە , نەچوونەتە پەیوەندی گرتنەوە لەگەڵ یەکتریدا . ئەگەر ئارەزووەکان لەسەر بنەمای دانەبڕانەوە بچوونایەتە پەیوەندییەوە لەگەڵ یەکتریدا , ئەوا حاڵی ئەوانیش لەناو مرۆڤی تاکدا , لە حاڵی کۆمەڵگای پێچەوانە باشتر نەدەبوو . ئەگەر ئارەزووەکان وەکو مرۆڤەکانی کۆمەڵگای پێچەوانە پەیوەندییان لەگەڵ یەکتریدا دروست بکردایە , ئەو کاتە لە کوێوە بمانتوانییایە فەیلەسوف و بیرمەندمان بۆ چارەسەری کێشەی ئەوان پەیدا بکردایە ؟ ناکرێت ئارەزووەکان هەندێکیان کێوی بن و هەندێکیان کێوی نەبن . وە ناشکرێت گەشە کردنی هیچ یەکێکیان ڕابگیرێت . ئەم شەڕەی ئەفلاتوون و فاروق لەگەڵ ئارەزووەکاندا , بە

پێوەری شەرفرۆشتن نەبێت , بە هەموو پێوەرێکی تر نارەوایە (لەگەڵ ڕێزمدا بۆ ئەفلاتون کە ئەگەر نەڵێم گەورەترین فەیلەسوفە لە مێژووی مرۆڤایەتیدا , ئەوا یەکێکە لە هەرە گەورەترین فەیلەسوفەکانی ,, وە هەروەها فاروق ڕەفیقیش جگە لە ڕێزم بۆی وەکو مامۆستایەک لە بواری فەلسەفەدا , وەکو بیرمەندێکیش دەیناسم و ڕەخنەکانمی ئاراستە دەکەم) .

ئارەزووەکانی مرۆڤ تاکایەتیین و لە پێناوی جەستەی مرۆڤیشدا هاتوونەتە بوون . تاکایەتیین , بەو مانایەی ئارەزووی هیچ کەسێک لە پێناوی کەسێکی تردا لە دایک نەبووە . ئەم تاکایەتییەی ئارەزووەکان , چۆن کاتی خۆی ئەفلاتونی نیگەران کردووە , ئەمڕۆش فاروقی ئاوا نیگەران کردووە . فاروق وەکو بیرمەندێکی ئەفلاتونیی هەمان جڤاتخوازی ئەفلاتون دووپات دەکاتەوە . هەردووکیان ئارەزووەکانی مرۆڤ لە بێژنگی جڤات دەدەن . واتە ئارەزووەکان بەو برە بایەخیان هەیە کە لەگەڵ جڤاتەکەیاندا دێتەوە . ئەم جڤاتخوازییە کە لە ئەفلاتونەوە بە تۆخی دەست پێدەکات , لای فاروق نەک هەر کاڵ نابێتەوە , بەڵکو تۆختر دەبێتەوە .

ئارەزووەکانی مرۆڤ , بەشێکن لە لە جیهانی ناوەوەی مرۆڤ . چۆن جەستەی مرۆڤێک هینی مرۆڤێکی تر نییە , هەر ئاوا ئارەزووەکانی مرۆڤێکیش هینی مرۆڤێکی تر نین . ئارەزووەکانی هەموو مرۆڤێک بە دەوری خۆویستنی مرۆڤەکەدا تەوەرە دەبەستن . خۆویستنی مرۆڤ بە پلەی یەکەم , جەستە ویستنە . یەکانگیر بوونی ئارەزووەکان و جەستە , یەکانگیربوونێکی ئۆرگانیکییانەیە . نە ئارەزووەکان بێ جەستە دەژین و نە جەستەش بێ ئارەزووەکان دەژی . هەرچەندە پێداویستییەکانی جەستە , ئارەزووەکانی هێناوەتە بوون ,, بەڵام ئارەزووەکان لە هەڵسووڕانیاندا سەربەخۆن و کۆنترۆڵکراوی جەستە نین . بۆ نموونە : ئەگەر مرۆڤ ئارەزووی ڕۆیشتنی نەبێت , جەستە ناتوانێت بڕوات . خۆ ئەگەر جەستەش بە هەر هۆیەکەوە بێت لە ڕۆیشتن بکەوێت , خاوەن جەستەکە چەند ئارەزووی ڕۆیشتن بکات , ناتوانێت بڕوات . نموونەکەم بۆ پیشاندانی ئەو ڕەوشەیە کە جەستە و ئارەزووەکان , کۆنترۆڵی یەکتری ناکەن و لە کردەیی کردنەوەی کارەکانیشدا پێکەوەن . چۆن دایکێک و منداڵەکانی , مافی کۆنترۆڵ " زەوت کردنی ئازادی " ی یەکترییان نییە , جەستە و ئارەزووەکانیش , ئاوا , مافی کۆنترۆڵی یەکترییان نییە .

ئارەزووەکان لە تۆڕێکدا پەیوەندی بە یەکترییەوە دەگرن کە سیستیماتیک بوونی ئەو تۆڕە , زەمینەی کاری هاوبەش و گەشەکردنیان بۆ دەسازێنێت . سەربەخۆبوونیان لە دروست کردنی پەیوەندییەکانیاندا , هۆکاری بنەڕەتی چنینی تۆڕی پەیوەندییەکان و سیستیماتیک بوونیشیانە " واتە سیستیماتیک بوونی پەیوەندییەکان " . ئەم سەربەخۆیی و تۆڕ و سیستیماتیک بوونە لە پەیوەندییەکانیاندا , گۆڕانکارییەکان دەهێننە بوون . ئەم بە بوون هێنانەی گۆڕانکارییەکانە , گەشەکردنەکان لە هەردوو بواری بەرفراوان بوون و چوونە پێشەوەدا بەرقەرار دەکەن . چوونە پێشەوە لەگەڵ ئەوەدا کە بەرفراوان بوونی لە خۆیەوە ئاڵاندووە , دەستکەوتەکان و خستنە سەریەکی شارازاییەکان و خێراتر کردنی ڕۆیشتنەکان و لەیەکهەڵپێکانی ئەنجامەکان و بەدەستهێنانی ئامانجەکانیشی لەخۆ گرتووە . بۆ ئەوەی بزانین چۆن ئارەزووەکان لە سەربەخۆییەکانیان و پاراستنیانەوە دەچنە پەیوەندییەکانیانەوە , دەبێت لانیکەم , لەو بارەیەوە ڕۆشنکرنەوەیەکمان هەبێت .

هەموو ئارەزوویەک خاوەنی دوو جۆر پەیوەندییە کە ئەوانەش پەیوەندییە ناوەکییەکان و پەیوەندییە دەرەکییەکانن . پەیوەندییە ناوەکییەکان و پەیوەندییە دەرەکییەکانی هیچ ئارەزوویەک بەپێی دوو چەمکی شێوە و ناوەڕۆک بە یەکتری پەیوەست نابنەوە . شێوە و ناوەڕۆک لەسەر بنەمای ناوەندێتییەوە"مەرکەزیەتەوە " هاتوونەتە دەرەوە . ناوەندێتیش هەمیشە لەسەر بنەمای زەوتکردنەوە " بۆ

نموونە : زەوتکردنی ئازادی " دادەمەزرێت . ئەم زەوت کردنە ئیتر پێچەوانە بوونەوەی " ئاوەژوو کردنەوەی " ڕاستییەکانە . تێڕوانینم بۆ شێوە و ناوەرۆک و ناڕاست بوونیان لای منەوە , لەم گۆشە نیگایەوەیە . لێرەوەیە کە دەڵێم پەیوەندییە ناوەکی و دەرەکییەکانی هیچ ئارەزوویەک بەپێی دوو چەمکی شێوە و ناوەرۆک بە یەکترییەوە پەیوەست نابنەوە .
پەیوەندییە ناوەکی و دەرەکییەکانی هەر یەکێک لە ئارەزووەکان , لەسەر بنەمای دابڕانەوە , بە یکترییەوە پەیوەست دەبنەوە . واتە پەیوەندییە دەرەکییەکانی هیچ ئارەزوویەک لەدایک بووی پەیوەندییە ناوەکییەکانی ئەو ئارەزووە نییە . پەیوەندییە ناوەکییەکان دروستکەری پەیوەندییە دەرەکییەکان نین . پەیوەندییە دەرەکییەکان , تەوەرە نابەستن بە دەوری پەیوەندییە ناوەکییەکاندا . بۆ ئەوەی باشتر لە سیما و جەوهەر و کار و کاردانەوەی پەیوەندییەکانی ئارەزوویەک بەتەنها تێبگەین , با کەمێک تۆزێک " بچینە سۆراخی یەکێک لە گرووپی پەیوەندییە ناوەکییەکان یان گرووپی پەیوەندییە دەرەکییەکانەوە .
پەیوەندییە ناوەکییەکانی هەر ئارەزوویەک بگریت " بۆ نموونە وەکو دەسەڵاتخوازی " , بریتین لە کۆمەڵێک پەیوەندی تێکچڕژاو بەسەر یەکتریدا کە هەڵگری تایبەتمەندییە هەندەکی و هەموانییەکانی " هەمەکییەکانی " ئارەزووەکەن . ئەم پەیوەندییە ناوەکییانەش کە هەڵگری ئەو تایبەتمەنییە هەندەکی و هەموانییانەن , لەسەر بنەمای دابڕانەوە , کاری هاوبەشیان لەگەڵ یەکتریدا هەیە . ئەم پەیوەندییە ناوەکییانە , میکانیکییانە نەچوونەتە کاری هاوبەشەوە لەگەڵ یەکتریدا , بەڵکو ئۆرگانیکانە , واتە لە بەسەربردنی ژیانی هاوبەشەوە لەگەڵ یەکتریدا , چوونەتە پرۆسەی بە ئەنجام گەیاندنی کارە هاوبەشەکانیانەوە . هەموو ئارەزوویەک کە لە وەڵامدانەوە بە پێداویستییە فسیۆلۆجی و بایۆلۆجییەکانی مرۆڤەوە هاتووەتە ئاراوە , خودی ئەو پێداویستییانە لەناو ئەو ئارەزووەدا بوونیان هەیە . هەبوونی پێداویستییەکانی جەستە لەناو ئارەزووەکاندا بە واتای سەربەخۆیی ئارەزووەکان دێت . سەربەخۆیی هەمیشە لە پەیوەندی ئۆرگانیکیدا خۆی دەردەخات . هەموو پەیوەندییەکی میکانیکی , سەربەخۆیی تیا کۆنترۆڵ دەکرێت .
بگەڕێینەوە بۆ نموونەکەی سەرەوەمان " دەسەڵاتخوازی " و بچینە ناو ڕاڤەی پەیوەندییە ناوەکییەکانەوە . دەسەڵاتخوازی کە پێداویستییەکی جەستەی لەو ڕووەوە " واتە لە ڕووی دەسەڵاتخوازییەوە " تیا بەرجەستە بووە , لە بوون و سیما و کار و کردەوەی پەیوەندییە ناوەکییەکانیدا حەشاری داوە . هێز و بەکارهێنانی هێز و سەروەری و بە ئەنجام گەیاندن و بزووتن و بزۆکی و کۆنترۆڵ و گەشە کردن و پەیوەندی گرتن و ژیانی هاوبەش و کاری هاوبەش و سنووربەندی و سنوورنەناسین و چێژ و گەڕان و گۆڕانکاری و تەمەن درێژی و بێوەیی و خۆشبەختی , کۆمەڵێکن لەو پێداویستییە فسیۆلۆژی و بایۆلۆژییانەی جەستەی مرۆڤ کە لە ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا نیشتەجێن . هەر یەکێک لەم پێداویستییانە کە بوون و تایبەتمەندی خۆی هەیە لە ناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا , پەیوەندی ئۆرگانیکی خۆی , بۆ کار و ژیانی هاوبەش , لەگەڵ ئەوانی دیکەدا و هەر لەناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا , دەخاتە گەڕ . ئەم تایبەتمەندییانەی دەسەڵاتخوازی کە لێرەدا تەنیا ئەو نۆزدەیەم دەستنیشان کردووە , بە شێوەیەکی سیستیماتیک , تۆڕێکی پەیوەندی گرتن , بە پێی یاسای سەربەخۆیی لەسەر بنەمای دابڕانەوە , لەگەڵ یەکتریدا پێکدەهێنن . من ئەم تایبەتمەندییانە بە توخمە ئەتۆمییەکانی دەسەڵاتخوازی ناوزەد دەکەم و پەیوەندییەکانیشیان لەگەڵ یەکتریدا , ئەڵبەتە , بریتین لە پەیوەندییە ناوەکییەکانی ئارەزووی دەسەڵاتخوازی . ئەم توخمە ئەتۆمییانە , هەمیشە لە جووڵان و گۆڕان و گەشە کردندان . بەڵام ئەم جووڵان و گۆڕان و گەشە کردنانە , خۆیان سێ پێداویستین لەو 19 دە پێداویستییانەی " واتە ئەو توخمە ئەتۆمییانەی " ناو دەسەڵاتخوازی . ئایا گەشە کردن , گەشە دەکات ؟ ئایا گۆڕان , گۆڕانکاری تیا ڕوودەدات ؟ ئایا جووڵان , خۆی وەستانە تا پێویستی بە جووڵان هەبێت ؟

گەشە کردن ناوێکی سەراپایی " شمولی " یە بۆ بزووتنەوەیەک . گەشە کردن کە پێداویستییەکی دەسەڵاتخوازییە , حاڵەتی توخمێکی ئەتۆمیشی لەناو دەسەڵاتخوازیدا وەرگرتووە . ئەم توخمە " واتە گەشە کردن " لە هەموو کات و قۆناغێکدا و لەناو خودی دەسەڵاتخوازیدا , جووڵانەوە و پەیوەستەگی و گۆڕانکاری و چوونە پێشەوە و ....هتدی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە . گەشە کردن پێش ئەوەی خاسیەت بێت بۆ توخمە ئەتۆمییەکانی ناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازی , بۆخۆی توخمێکی ئەتۆمییە و هەیە . ئەگەر وەکو توخمێک بوونی نەبێت , ناکرێت ببێت بە خاسییەت بۆ ئەوانی دیکە . گەشە کردن لەناو سروشتدا وەکو بوویەک , بوونی هەیە , بۆیە دەبێت بە خاسیەت بۆ شتەکانی دیکە . ئرستۆ لە لاپەڕە 159 لە پەرتووکی میتافیزیک دا کە د. موحەمەد کەمال وەریگێڕاوە بۆ کوردی , دەڵێت : (لە بەرهەمهێنانی کاتەگۆرییەکانیشدا " چەندایەتی و چەندەکی و ....هتد " دەبێت پێش خۆیان هەبن) .

گەشە کردن چ وەک توخمێکی ئەتۆمی لەناو دەسەڵاتخوازیدا , چ وەک خاسیەتێک بۆ توخمە ئەتۆمییەکانی تر لە ناو دەسەڵاتخوازیدا , چ وەک پێداویستییەک بۆ خودی دەسەڵاتخوازی , وە هەروەها چ وەک پێداویستییەکی جەستە " هەرچەندە توخمە ئەتۆمییەکان لەناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا پێویستییەکانی جەستەن , بەڵام بۆ خۆشیان وەکو یەکەی سەربەخۆ لەناو دەسەڵاتخوازیدا هەن " , بوونی هەیە . جووڵە و گۆڕانکارییش هەر ئاوان لەناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازییدا .

هەرچەندە دوو وشەی توخم و ئەتۆم گوزارشت لە دوو شتی مادیی دەکەن , بەڵام من وەکو دوو وشەی بەدەر لە ئەستو " مادده " خواستومە و بەکاریان دەهێنم . ئەرستۆ لە پەرتووکی میتافیزیکدا لە لاپەڕە 162 دا , ئەستو دابەش دەکات بەسەر دوو جۆردا کە ئەو دوو جۆرەش ئەستوی هەستەکی و ئەستوی هۆشەکین . ئەرستۆ ئاوا گوزارشتیان لێدەکات : (ئەستوش هەستەکی یان هۆشەکییە . ئەستوی هەستەکی وەکو برۆنز و تەختە لەنێو بابەتە هەستەکییەکاندایە و گۆڕانی بەسەردا دێت . ئەستوی هۆشەکیش سەر بە بابەتە ماتماتیکییەکانە) .

نەوەک لە بابەتەکە دوور بکەوینەوە و بزر ببین با بچینەوە سەر درێژە پێدانیەوە . پەیوەندییە ناوەکییەکانی ئارەزووی دەسەڵاتخوازی , بە پلەی یەکەم بریتین لە پەیوەندییەکانی توخمە ئەتۆمییەکانی ناوی . وەبە پلەی دووەم بریتییە لە پەیوەندییەکانی هەر یەکێک لەم توخمە ئەتۆمییانە لەگەڵ خودی ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا . وە بە پلەی سێیەمیش بریتییە لە پەیوەندی نێوان ئەم دوو جۆرە پەیوەندییە " واتە پەیوەندی توخمە ئەتۆمییەکان لەگەڵ یەکتریدا و وە پەیوەندی هەر یەکێکیشیان لەگەڵ ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا " . وە بە پلەی چوارەمیش بریتییە لە پەیوەندی نێوان ئەم هەموو پەیوەندییانە و پەیوەندی جەستە لەگەڵیاندا . کەواتە پەیوەندییە ناوەکییەکانی هەر ئارەزوویەک لە چوار لاوە دەڕژێن بە مل یەکدا و لە دواییشدا وەکو یەکەی پەیوەندیە ناوەکییەکان دێنە دەرەوە و خۆیانمان پێدەناسێنن .

پەیوەندییە دەرەکییەکانی ئارەزووەکانیش هەر لەدایک بووی پێداویستییە جەستەییەکانن کە لە ناو ئارەزووەکاندا و ڕوو بە جیهانی دەرەوە , بەرجەستە بوون . واتە هەموو ئارەزوویەک بە تەنیا خاوەنی کۆمەڵێک پەیوەندی دەرەکییە . ئەم پەیوەندییە دەرەکییانە , پێداویستییەکانی جەستە لەناو خودی ئارەزووەکەدا , داخوازی دروست بوونیان دەکات . بەڵام ئەم پێداویستییانەی جەستە لەناو ئارەزووەکەدا , ئیتر دەبن بە بەشێک لە ئارەزووەکە و سەربەخۆیی خۆیان لە خودی جەستە وەردەگرن . ئەم وەرگرتنی سەربەخۆییە لە خودی جەستە , بە واتای جیابوونەوە نایەت لە جەستە . یەکگرتن لای منەوە لە سەربەخۆییەوە دەست پێدەکات , تا ڕێژەی سەربەخۆیی زیاتر بێت , یەکگرتن زیاتر دەبێت . سەربەخۆ بوونی ئەم پێداویستییە دەرەکییانەی جەستە لە ناو ئارەزوودا , لەسەر بنەمای دابڕانەوە دروست دەبێت .

ئەم پێداویستییانە خۆیان سەربەخۆیانە کار دەکەن بۆ جەستە . کار کردنی ئەم پێداویستییانەی جەستە لەناو ئارەزووەکاندا بۆ جەستە , کار کردنە بۆ مانەوەی ژیانی خۆیان . مانەوەی ژیانی خۆیان لە کار کردنیاندایە بۆ جەستە . پەیوەندی ئۆرگانیکی لە نێوان ئەم پێداویستییانەی جەستە لەناو ئارەزووەکان و خودی جەستەدا , لێرەوە مانا وەردەگرێت . با بە هەمان نموونەی ئارەزووی دەسەڵاتخوازییەوە بچینە پای وورد بوونەوە لە پەیوەندییە دەرەکییەکانەوە .

پێداویستییە دەرەکییەکانی جەستە لەناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا , دەشێت هەمان توخمە ئەتۆمییەکانی ناو ئارەزووەکە بن و کاری ڕوو بەدەرەوەشیان لە هەناوی خۆیاندا هەڵگرتبێت ,, وە بەو بارەی تریشدا دەشێت کە کۆمەڵێک توخمە ئەتۆمی دیکە بن و لەگەڵ توخمە ئەتۆمییەکانی پێشوودا کاری هاوبەشی ڕوو بە دەرەوە بکەن . من زیاتر پێ لەسەر ئەوە دادەگرم کە پێداویستییە دەرەکییەکانی جەستە " بەشە بوونیە فیزیکییەکان " , کۆمەڵێک توخمە ئەتۆمی جیاواز بن لە توخمە ئەتۆمییەکانی پەیوەندییە ناوەکییەکان . واتە لەناو دەسەڵاتخوازیدا دوو کۆمەڵ توخمە ئەتۆم هەیە کە کۆمەڵێکیان بنەمای پەیوەندییە ناوەکییەکانە و کۆمەڵەکەی تریشیان بنەمایە بۆ پەیوەندییە دەرەکییەکان . بۆ ئەوەی ناسینەوەیان ئاسان بێت بۆمان , توخمە ئەتۆمییەکانی پەیوەندییە ناوەکییەکان لە ناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا ناو دەنێم توخمە ئەتۆمییە ناوەکییەکان ,, وە توخمە ئەتۆمییەکانی پەیوەندییە دەرەکییەکانیش ناو دەنێم , توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان .

توخمە ئەتۆمییە ناوەکییەکان , پەیوەندییەکانی ئارەزووی دەسەڵاتخوازی و جەستە , لە هەموو لایەکەوە ئۆرگەنایز دەکەن . توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکانیش پەیوەندی دەسەڵاتخوازی و جەستە و دەرەوە , بە هاوئاهەنگی لەگەڵ پەیوەندییە ناوەکییەکاندا , ئۆرگەنایز دەکەن . پەیوەندییە ناوەکییەکان و پەیوەندییە دەرەکییەکان لەسەر بنەمای خزمەت کردن بە دەسەڵاتخوازی و جەستە , کاری هاوبەشیان لەگەڵ یەکتریدا دەبێت . ئەم کارە هاوبەشانەی نێوان ئەم دوو جۆرە پەیوەندییە " واتە پەیوەندییە ناوەکییەکان و پەیوەندییە دەرەکییەکانی ئارەزووی دەسەڵاتخوازی " هەروا ڕووکەشانە و میکانیکییانە نییە و لەسەر ئاستی سەرەوەیان " واتە ئاستی سەرەوەی پەیوەندییەکان " ڕوو نادات لە نێوانیاندا . ئەم کارە هاوبەشانە لەسەر بنەمای پەیوەندی گرتنی تۆڕئامێزانە و سیستیماتیکانەی هەردوو کۆمەڵەی توخمە ئەتۆمییە ناوەکی و دەیەکانەوە ڕوو دەدات . واتە توخمە ئەتۆمییە ناوەکی و دەرەکییەکان لەناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا , لە تۆڕێکی پەیوەندی گرتندا لەگەڵ یەکتریدا کۆدەبنەوە . پەیوەندییەکانیان لەگەڵ یەکتریدا سیستیماتیکانەیە . ئەم سیستیماتیک بوون و تۆڕئامێزییە لە پەیوەندییەکانیاندا , نەک هەر ئازادی هەڵسووڕانیان وەلانەناوون , بەڵکو زەمینەی ئەو هەڵسووڕانەیان بۆ فەراهەم کردوون .

توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکانیش لەناو ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا , بۆ خۆیان , بەپێی یاسای سەربەخۆیی لەسەر بنەمای دابڕانەوە , پەیوەندی لەگەڵ یەکتری و لەگەڵ جەستە و لەگەڵ توخمە ئەتۆییە ناوەکییەکان و لەگەڵ جیهانی دەرەوەدا دەگرن . فشار و کۆنترۆڵ و داسەپاندن , نامۆن بە کار و ژیانی هاوبەشیان . توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان , بەم شێوەیەی خوارەوە دەچنە پرۆسەی پەیوەندی گرتنەکانیانەوە .

1- توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان , هەر یەکەیان بۆ خۆیان پەیوەندییەکی ئۆرگانیکییان لەگەڵ جەستەدا هەیە , چونکە هەر یەکەیان پێداویستییەکی جەستەن کە لە ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا نیشتەجێ بوون . (لێرەدا ووشەی بووگن کە لە دیوی کوردستانی ئێراندا بەکار دێت باشتر لە بوون ماناکە دەگەیەنێت . بوون وەکو کردار لە کوردیدا هەم وەکو ڕابوردوو بەکار دەهێنرێت و هەم وەکو ڕابوردوویەکی بەردەوام کە ئێستاشی لەگەڵدایە . لە نووسیندا ووشەکە ناگۆڕدرێت , بەڵام بە ووتن بەپێی ڕۆڵە کردارییەکەی لە ڕستەدا

جیاوازە . کاتێک کە " بوون " وەکو ڕابوردووی بەردەوام بەکار دەهێنرێت , پێ لەسەر دوو واوەکەی دادەگیرێت و قورساییەکی زیاتری دەخرێتە سەر وەک لەوەی کە بوون بۆ ڕابووردوو بەکار بهێنرێت . بۆ نموونە : ئەوان حەوت کەسی تەواو بوون . ئەوان دەمێکەیە لە ئیشەکەیان تەواو بوون . " بوون " لە ڕستەی یەکەم و دووەمدا لە خوێندنەوەیاندا جیاوازن . " بوون " لە ڕستەی دووەمدا دەتوانین بڵێین بووگن .)

2- توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان , هەر یەکەیان لە پەیوەندییەکی ڕانەوەستاودایە لەگەڵ ئەوانی دیکەدا " واتە لەگەڵ توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکانی تردا " .

3- توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان لە پەیوەندییەکی هەمەلایەنەدان لەگەڵ ئارەزووی دەسەڵاتخوازیدا کە خۆیان " واتە توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان " لە ناویدا نیشتەجێن .

4 – ئەم توخمە ئەتۆمییە دەرەکییانە لە پەیوەندیدان لەگەڵ توخمە ئەتۆمییە ناوەکییەکاندا .

5 – ئەم توخمە ئەتۆمییە دەرەکییانە , بە سەربەخۆیی لە پەیوەندیدان لەگەڵ جیهانی دەرەوەدا .

6 – ئەم توخمە ئەتۆمییە دەرەکییانە , هەر هەموو پەیوەندییەکانیان , سیستیماتیکانە چوونەتە ناو یەکترییەوە .

7 – ئەم توخمە ئەتۆمییە دەرەکییانە , پەیوەندییان لەگەڵ ئارەزووەکانی تردا , ئۆرگانیکانە , ئۆرگەنایز کراوە .

من لێرەدا نەچوومەتە ناو پەیوەندییەکانی ئارەزووی دەسەڵاتخوازی , لەگەڵ عەقڵ و خەیاڵ و هەستەکاندا . وە چۆنیەتی کارکردی پەیوەندییەکانم لەگەڵ یەکتریدا ڕۆشن نەکردووەتەوە (بۆ نموونە : ئایا هەر یەکێک لە توخمە ئەتۆمییە دەرەکییەکان , بۆخۆی پەیوەندییەکی بەجیا , بە جیهانی دەرەوەی دەسەڵاتخوازییەوە دەبەستێت , یان بە هاوبەشی لەگەڵ ئەوانی دیکەدا , وەیان لە کۆی هەموو پەیوەندییەکانیەوە لەگەڵ دەسەڵاتخوازی و جەستەدا , دەچێتە پەیوەندی گرتنەوە بە جیهانی دەرەوە) . وە من تەنیا وەکو نموونەیەک لە ئارەزووەکان , دەسەڵاتخوازیم وەرگرتووە , ئەگینا هەموو یەکێکیان , ئاوا , پێویستییان بە لێدووان و توێژینەوە هەیە لەسەریان . ئەمەی تا ئێستا نووسیم تەنیا پێشەکییەک بوو بۆ لێدووان لە گرنگی ئارەزووەکان و ئاڵۆزییان . قسە کردن لەسەر ئارەزووەکان زۆری دەوێت و ئەڵبەتە زۆر کەمیشمان لەو ڕووەوە پێیە . لە هەمان پەرتووکدا " ئاشت بوونەوەی عەقڵ و عیشق " فاروق ڕەفیق لە لاپەڕە 43 دا دەڵێت : (پەروەردەی لیبراڵ ئەو چاکانە گەشە پێدەدا کە کارێک دەکەن پێکەوە ژیانی مەدەنییانە مسۆگەر بکردرێت و هەم ئازادیشمان دەکەن لەو هەواو ئارەزوو کە گەر بێت و لێیان بگەڕێین دامان دەبەزێننە سەر ئاستی ئاژەڵ بوون . لە ڕێگەی پەروەردەی لیبراڵەوە هاونیشتمانیان دەتوانن مەشق بە عەقڵیان بکەن و عەقڵیانە گفتوگۆ لەسەر بابەتە مەزنەکان بکەن , عەداڵەت و ستەمکاری , جوامێری و نانەجیبی , دلێری و ترسنۆکی , مەدەنیەت و بەربەریەت ,) .

فاروق لێرەشدا هێرش دەکاتەوە سەر ئارەزووەکانی مرۆڤ و بە تایبەتی ئەوانەی کە گەر بێت و لێیان بگەڕێین , فاروق ووتەنی , دامان دەبەزێننە سەر ئاستی ئاژەڵ بوون . پێش هەموو شتێک فاروق ئەو ئارەزووانەمان پێناڵێت کە دامان دەبەزێننە سەر ئاستی ئاژەڵ بوون . ئەم هەموو هێرشانە دەکاتە سەر ئارەزووە گوایە ئاژەڵییەکان و بەبێ ئەوەی چەند دانەیەکیشیان لێدیاری بکات . ئەم جۆرە لە دووان لەسەر ئارەزووەکان , تەنیا بە لۆجیکی فاروق جێکەوتە دەبێت .

فاروق سەوداسەری پەروەردە و عەقڵ و جڤاتە . مامەڵە کردنی فاروق لەگەڵ ئەم سیانەدا , لە سۆنگەی دەست گرتن بە کۆمەڵگای پێچەوانە و دژایەتی کردنی ئارەزووەکانەوە , دێتە ئاراوە . دژایەتی کردنی فاروق بۆ ئارەزووەکان بە بناغەی لێوەهەڵسانی ئایدیاکانی دادەنرێت . فاروق لە ڕوویەکەوە ناچارە ئەمە بکات "

واتە بە دژی ئارەزووەکان بووەستێتەوە " , چونکە ئەگەر لۆجیکانە و زانستییانە لەگەڵ ئارەزووەکاندا بێتەوە , سەرلەبەری میتۆدی بیرکردنەوەی هەڵدەوەشێتەوە . من پێش ئەوەی ڕەخنەم لە تێنەگەیشتنی فاروق هەبێت , دەربارەی ئارەزووەکان , ڕەخنەم لە میتۆدی بیرکردنەوەی هەیە . میتۆدی بیرکردنەوەی فاروق لە چوونە ناو بابەتەکانەوە لەسەر بناغەی نامرۆیی بوونەوە بنیات دەنرێت (حەز دەکەم خوێنەر ئاگای لەوە بێت کە من ووشەی نامرۆیی بوون , وەکو ووشەیەکی فەلسەفی بەکار دەهێنم , نەک وەکو هێرشێکی کۆمەڵایەتییانە بۆ سەر فاروق) . من نامرۆیی بوون لە میتۆدی فاروقدا , لە زاڵ کردنی ئارەزووەکانی خۆ و کۆنترۆڵ کردنی ئارەزووەکانی ئەوانی دیکەدا دەبینم . داسەپاندنی ئارەزووەکانی دەسەڵاتخوازی و مەزنایەتی و خۆنواندن و بڕیاردان و جڤاتخوازی و ئایندەگەرایی و ....هتد , لای فاروقەوە و بۆ فاروق ڕەوایەتی پێدراوە , بەڵام بۆ ئەوانی دیکە , بەرمەبنای عەقڵ , کۆنترۆڵ کراوە .
فاروق لە بابەتی پەروەردەی لیبراڵدا , کە پەروەردەیەکی مەدەنییانە بۆ کۆمەڵانی خەڵک و پەروەردەیەکی فەلسەفییانەش بۆ توێژی دەسەڵاتداران بەرچاو دەخات , لە دوو لاوە , لانی کەم , سەرکوت پیادە دەکات . لە لایەکەوە بەرنامە پەروەردەییەکەی لەسەر بنەمای تاڵان کردنی ئازادی تاک و ڕێگرتن لە زۆرێک لە ئارەزووەکانی " واتە ئارەزووە تاکایەتییەکانی مرۆڤەکان لە کۆمەڵگادا " و بەرمەبنای عەقڵی خۆی دادەسەپێنێت , وە لە لایەکی تریشەوە زۆرەملێیانە , دەسەڵات بەسەر سەری خەڵکییەوە دەهێڵێتەوە . فاروق لە پەروەردە لیبراڵییەکەیدا کە زوو زوو پێ لەسەر سەروەری عەقڵ و جڤاتخوازی مرۆڤەکان و دەسەڵاتی فەلسەفییانە دادەگرێتەوە , ئیتر ئارەزوومەندی و ئازادی هەڵسووڕانی مرۆڤەکان پێشێل دەکات . فاروق هیچ جۆرە ئازادییەک بۆ مرۆڤی تاک بە فەرمی ناناسێت . ئەو تاکی داماڵراو لە پەیوەندییە جڤاتییەکان بە فەرمی ناناسێت . ئەو ئازادییەکانی تاک تەنیا بە پەیوەست بە خزمەت کردنی جڤاتەوە بە فەرمی دەناسێت . خزمەت کردنی جڤات پێش هەموو شتێک لای فاروقەوە کراوە بە تەوقێک و بەزۆر کراوەتە ملی تاکەکانەوە . ئەو بەم تەوقەوە نەبێت تاکایەتی بوونی هیچ کەسێک ناناسێتەوە .
فاروق لە جڤاتخوازییەکەیدا ڕەچاوی نامرۆیی بوونی دامەزراوەکە ناکات . ئەو تەنیا نامرۆیی بوونی دەسەڵات دەبینێت , ئەویش لە ڕژێمی ستەمکاریدا , ئەگینا ئیتر نامرۆیی بوونی هەموو پەیوەندییە کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری و .....هتدکان نابینێت . کۆمەڵگای پێچەوانە بۆ فاروق , بە شێوەیەکی گشتی و ئەڵبەتە بە کەمێک دەستکارییەوە , کۆمەڵگایەکی نموونەییتە .
فاروق لە بابەتی سەروەری عەقڵەوە , نە دەچێتە ناو پرۆسەی ڕاڤە کردنی عەقڵەوە و نە ئەم بەسەروەر گرتنەی عەقڵیشمان بەسەر ئارەزووەکاندا بۆ ڕۆشن دەکاتەوە . فۆکۆ چۆن ناچێتە ناو شیکردنەوەی خودی دەسەڵاتەوە و لەوێوە دەست پێدەکات کە دەسەڵات کار دەکات , " فاروق " یش ناچێتە ناو شیکردنەوەی خودی عەقڵەوە و ئەمیش لەوێوە دەست پێدەکات کە عەقڵ کار دەکات . عەقڵ لە کۆمەڵگای پێچەوانەدا لە سەروەری خۆیەوە بەسەر ئارەزووەکاندا , کاردەکات . ئەم کار کردنەی عەقڵ , مێژوویەکی تا بڵێی دوور و درێژی هەیە . مێژووەکەی ڕێک , دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی دروست بوونی خێزانی مرۆیی . هاتنە دەرەوەی تاکی تایبەت لە خێزاندا , هاتنە دەرەوەی دەسەڵات ڕاهێشتنی عەقڵە , بەڵام عەقڵی تاکی تایبەت , بەسەر ئارەزووەکانی ئەوانی دیکەدا . مەسەلەکە پێش ئەوەی سەرکوتی ئارەزووەکانی ئەوانی دیکە بێت , سەرکوتی عەقڵیانە " لەسەرکوت کردنی عەقڵیانەوە نەبێت , ناتوانێت سەرکوتی ئارەزووەکانیان بکات " . واتە عەقڵی تاکی تایبەت , سەرکوتی عەقڵی تاکی هەموانی و ئارەزووەکانی دەکات . لە سەردەمەکانی گوێزانەوەی خێزاندا , لە حاڵەتی ئاژەڵی بوونیەوە بۆ مرۆیی بوون , ڕێک ئەم هاتنە دەرەوەیەی عەقڵی تاکی تایبەت و دەسەڵات ڕاهێشتنی بەسەر عەقڵ و ئارەزووەکانی ئەوانی دیکەدا , ڕوویداوە . ئەم پرۆسەیە " پرۆسەی

سەرکوتی عەقڵی تاکی تایبەت بۆ عەقڵ و ئارەزووەکانی ئەوانی دیکە " نەک هەر وەلانەنراوە , بەڵکو تا هاتووە پەرەسەندنی بە خۆیەوە بینیوە و لە هەموو لایەکیشەوە بۆ چوونە پێشەوەی مشتوماڵ کراوە .
ئێستاش جارێکی تر ئەم بابەتە لەمڕۆدا و لە کوردستاندا و لەلایەن فاروق ڕەفیق ەوە ڕەواج پەیدا دەکاتەوە و هەمان مامەڵەی جارانی لەگەڵدا دەکرێتەوە . واتە فاروق ڕەفیقیش لە سەنگەری مشتوماڵ کردنی عەقڵی بەرەی تاکی تایبەتەوە چووەتە جەنگی سەرکوت کردنی عەقڵ و ئارەزووەکانی بەرەی تاکی هەموانییەوە .
لە ڕاستیدا عەقڵ ئامڕازی خزمەت کردنە بە ئارەزووەکان . عەقڵ لە پێناوی ئارەزووەکاندا هاتووەتە بوون . عەقڵی هەموو کەسێک , تاکی تایبەت بێت یان تاکی هەموانی , خزمەت بە ئارەزووەکانی ئەو کەسە دەکات . بێ هەبوونی ئەم ئامڕازە کە عەقڵە , ئارەزووەکان ناتوانن بە ئامانجەکانیان بگەن . کەواتە منیش وەکو فاروق , بەڵام لە ڕوانگەیەکی ترەوە , کەسێکی عەقڵانیم و باوەڕم بە گرنگی و گەورەیی عەقڵ هەیە . واتە لە بواری بە فەرمی ناسینی گرنگی و بایەخداری و پێویست بوونی عەقڵەوە , من و فاروق جیاوازییەکمان نییە . تەنیا جیاوازییەک لەم ڕووەوە کە لە نێوان من و فاروق دا هەبێت ئەوەیە کە فاروق لای وایە عەقڵ دەبێت فەرمانداری ئارەزووەکان بێت و منیش لام وایە عەقڵ , ڕێپیشاندەر و یارمەتیدەری هاتنەدی ئارەزووەکانە .
ئەوە من نیم کە عەقڵ دێنمە خوارەوە و لە بەرانبەریدا ستەمکاری دەنوێنم , بەڵکو ئەوە فاروقە کە لە پێناوی عەقڵێکی کەمی ناو کۆمەڵگادا , عەقڵێکی زۆری هەمان کۆمەڵگا سەرکوت دەکات . عەقڵی هیچ کەسێک کۆنترۆڵی ئارەزووەکانی خۆی ناکات , ئەگەر بەزۆر پێی نەکەن . عەقڵی فاروقیش کۆنترۆڵی ئارەزووەکانی خۆی ناکات , ئەگەر فشاری ئایین و کولتوور و یاسا و دەسەڵاتە جۆربەجۆرەکان و قسەوقسەڵۆک و کۆمەڵانی خەڵک و خزم و خێزان و برادەران و نەتەوە و جیهان و سیستەمی ڕێکخستنی کۆمەڵگا و ئەخلاق و مێژوو ....هتد نەبێت . هیچ کەسێک نییە لە دنیادا , ئارەزوومەندانە , عەقڵی خۆی بەدژی ئارەزووەکانی خۆی بەکار بهێنێت . نەک هەر ئەوەندە , بەڵکو هەموو کەسێک هەوڵ دەدات لە چوارچێوەی ڕەوشی هەبوودا " وەزعی مەوجودا " , تا بۆی دەکرێت و دەتوانێت , کەناڵە جۆربەجۆرەکان بۆ پیادە کردنی ئارەزووەکانی بدۆزێتەوە . شەڕی دەسەڵاتداران , لە جەوهەردا , شەڕی پیادە کردنی ئارەزووەکانیانە . ئەم سوکایەتی کردنە بە ئارەزووەکان و ئەم پێشێل کردنەی دەوری سروشتی عەقڵ , پێش ئەوەی بە فاروقەوە پەیوەست بێت , بە کۆمەڵگای پێچەوانەوە پەیوەستە . هەڵگەڕانەوەی ئەم هاوکێشەیە " واتە دانەوەی دەوری سروشتی بە عەقڵ و ڕزگار کردنی ئارەزووەکان " , کۆمەڵگای پێچەوانە دەخاتە بەردەم گەورەترین مەترسییەوە , کە ئەویش مەترسی هەڵوەشاندنەوەیەتی .
فاروق لەگەڵ ئەوەدا کە کەسێکی جڤاتخوازە , ناچێتە بنجوبناوانی جڤاتەوە . پێکهاتەکانی جڤات و بارە مێژووییەکەی , ئەگەر بە چەند لاپەڕەیەکیش بووە , ڕۆشن ناکاتەوە . قسە ناباتە سەر ئەو سیستمانەی کە کۆمەڵگا کاریان پێدەکات " سیستمی دەسەڵاتدارێتی و نوێنەرایەتی و عەقڵسالاری لەو سیستمانەن " . ئەگەر جاربەجارێکیش قسەیەک لەسەر سیستمی نوێنەرایەتی و دەسەڵاتدارێتی بکات , ناچێتە پای وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارانەی کە بۆچی دەبێت ئەم سیستمانە هەبن .ناچێتە پای وەڵامدانەوە بە چۆنیەتی دروست بوونی ئەم سیستمانە لە مێژوودا . ناچێتە پای وەڵامدانەوە بە کارکردی ئەم سیستمانە لە کۆمەڵگادا " واتە کارکردی دەسەڵاتدارێتی و نوێنەرایەتی و عەقڵسالاری لە کۆمەڵگادا کامانەن . وە دەوری پۆزەتیڤیان ئەگەر هەیە کامانەن و وە نێگەتیڤیشیان هەروەها کامانەن . " . ناچێتە پای وەڵامدانەوە بە پێداویستی مانەوە و هۆکاری دەستپێوە گرتنیان . جڤاتخوازییەکەی فاروق بۆ کۆمەڵانی خەڵک ئارەزوومەندانە نییە , داسەپێنەرانەیە .

بەجیا لەوەی فاروق خاوەنی میتۆدێکی درشتگەرایە , جڤاتخوازییەکەشی لەسەر بناغەی گشتایەتییەوە بنیاتناوە . ئەڵبەتە ئەم درشتگەرایی و گشتایەتییە , نەک هەر نزیکایەتییان لە نێواندا هەیە , بەڵکو بە توندی لە یەکتری هەڵپێکراون . ئەو دکتۆر و مامۆستا و قوتابی و جوتیار و پارێزەر و کرێکار , لە دووتوێی گشتایەتییەکانیانەوە کە کۆمەڵە هاوپیشییەکانیانن , لەناو جڤاتەکەیدا بە شوێنیانا دەگەڕێت و دەیانناسێتەوە . ئەم گشتایەتییە , کێشەی وەلانانی تاکی بۆ میتۆدە درشتگەراییەکەی ئاسان کردووە .
فاروق بە میتۆدێک کار دەکات , شتە ووردەکان نابینێت . هەر بەتەنیا فاروق خاوەنی میتۆدی درشتگەرا نییە , چ بە پانتایی دنیا و چ بە درێژایی مێژووش , هاوەڵەکانی لەم بارەیەوە زۆرن و زۆریش بوون . میتۆدی درشتگەرا , میتۆدی تایبەتە بە کۆمەڵگای پێچەوانە . خاوەنانی ئەم میتۆدە , دەڵەت و حزبەکان و ڕێکخراوە مەدەنی و کۆمەڵایەتییەکان و هێزە جۆراوجۆرەکانی ناو کۆمەڵگا و خودی کۆمەڵگاش بەو گەورەیییەی کە هەیە , دەیبینن . ئەم میتۆدە لەگەڵ گرنگیدان بە گشتایەتی و ناسینەوەی کۆمەڵگاش لەوێوە , هاوجووتە . نەبینینی شتە بچوکەکان و بایەخدان بە شتە گەورەکان , ئەو ناکۆکییەیە کە " فاروق "ی تێکەوتووە . فاروق لەگەڵ کۆمەڵە بابەتێکدا دەرگیرە , کە بۆ گەیشتن بە ڕاستییەکان , پێویستی بە بوونی شتە بچوکەکان هەیە . بەڵام بینینی شتە بچوکەکان , نامۆن بە میتۆدی درشتگەرایی . کەواتە فاروق پێویستی بە گۆڕینی میتۆد هەیە . جگە لەوەی گۆڕینی میتۆد هەروا سووک و ئاسان نییە , گرفتی تازەش لەگەڵ خۆیدا دەهێنێتە گۆڕێ .

میتۆدی درشتگەرا سەر بە کۆمەڵگای پێچەوانەیە و هەموو گۆڕانێک تیایدا بۆ بینینی شتە بچوکەکان , ئەگەر بە خزمەتی بەرەی تاکی تایبەت تەواو نەبێت , ئۆتۆماتیکییانە لەگەڵ بەرەی تاکی تایبەت و خودی کۆمەڵگاکەیدا دەکەوێتە سەنگەری دژایەتی کردنیانەوە .
لەوێوە کە فاروق کۆمەڵگای پێچەوانە بە فەرمی دەناسێت و ڕیفۆرمیستێکی بەرەی تاکی تایبەتیشە , ناتوانێت هەڵگری میتۆدی درشتگەرا نەبێت . بەرەی تاکی تایبەت و کۆمەڵگای پێچەوانە و میتۆدی درشتگەرا , سیانەیەکی دانەبڕاون لە یەکتری . چ ئەوانەی ئایینویستن و چ ئەوانەی ناسیۆنالیستن و چ ئەوانەی کۆمۆنیستن و چ ئەوانەی لیبراڵیستن , هەر هەموویان هەڵگری میتۆدی درشتگەران . میتۆدی درشتگەرا , میتۆدی گەڕان نییە بە شوێن بناغەدا , بەڵکو میتۆدی خۆگونجانە لەگەڵ ڕەوشی هەبوودا " وەزعی مەوجودا " .

بناغەی شتە گەورەکان , هەمیشە شتە بچوکەکانە . دیاردە , وەکو هەموانییەک " کولیەتێک " پێکهاتەکانی , هەندەکییەکانین . واتە دیاردە کە شتێکی گەورەیە , لە شتە بچوکەکان پێکهاتووە کە هەندەکییەکانیەتی . ئەگەر نموونەی لەشی مرۆڤ بێنینەوە , پێش ئەوەی لە دەست و قاچ و چاو و دەم و لووت و گوێ و .....هتد پێکهاتبێت , لە خانە پێکهاتووە . بۆ تێگەیشتن لە لەشی مرۆڤ , پێویستیمان بە تێگەیشتن لە خانە هەیە . بۆ تێگەیشتن لە خانەش , پێوستیمان بە تێگەیشتن لە تەنۆلکەکانی ناوی هەیە . وە بۆ تێگەیشتن لە تەنۆلکەکانیش , پێویستیمان بە تێگەیشتن لە مۆلەکیولەکانیان هەیە . وە بۆ تێگەیشتن لە مۆلەکیول , پێویستیمان بە تێگەیشتن لە ئەتۆم هەیە . وە بۆ تێگەیشتن لە ئەتۆم , پێویستمان بە تێگەیشتن لە ئەلەکترۆن و پرۆتۆن و نیۆترۆن هەیە . وە تەنانەت بۆ تێگەیشتن لە پرۆتۆن نیۆترۆن , پێویستیمان بە تێگەیشتن لە کوانتۆم هەیە .
فاروق , وەکو سەوداسەرێکی پەروەردە و عەقڵ و جڤات کە دەچێتە پاڵ عەدالەت و جوامێری و دلێری و مەدەنیەتەوە , یەکسەر بە دژی ستەمکاری و نانەجیبی و ترسنۆکی و بەربەریەتەوە , دەست بەکار دەبێت (هەشت ووشەی هەمان نموونەکەی سەرەوەیە کە لە لاپەڕە 43ی پەرتووکی " ئاشتبوونەوەی عەقڵ و عیشق "

دا هێناومەتەوە و لێرەشدا دیسانەوە خستوومنەتەوە ڕوو) . با خوێنەر سەرنجی ووشەی دلێری و ووشەی ترسنۆکی بدات و بزانێت فاروق بۆ سەرسامە بە دلێری و بێزیشی لە ترسنۆکی دێتەوە ؟ بۆ دلێری بەرز دەنرخێنێت و ترسنۆکیش هەتا بلێیت بێ نرخ ؟ ئەگەر وورد سەرنج بدەین دەبینین فاروق ووشەی ترسنۆکی لە ڕیزی ستەمکاری و نانەجیب و بەربەریەت بەکار هێناوە ! من لە فاروق دەپرسم کەسێک ئەگەر ترنسنۆک بێت , بۆ دەبێت ستەمکار بێت یان لە ڕیزی ستەمکاردا بێت ؟ بۆ دەبێت نانەجیب بێت یان لەڕیزی نانەجیبدا بێت ؟ بۆ دەبێت بەربەری بێت یان لە ڕیزی بەربەریدا بێت ؟ ئایا لە کۆمەڵگادا لە کەسی ترسنۆک بێوەیتر هەیە ؟ ئایا فاروق دژی ئەو کەسانەیە کە لاشەڕ و بێوەیین ؟ ئەگەر وانییە , ئەی بۆ دژی ترسنۆکە ؟ مرۆڤی ترسنۆک خوێنی خۆی و خوێنی خەڵکی بێگانە , لە پێناوی جڤاتدا ناڕێژێت , بۆیە لای فاروق سووکوڕسوایە ؟ مرۆڤی ترسنۆک , مافی ژیانی هەیە لە جڤاتەکەی فاروق دا ؟ یان ئەو مافەی , بە پێی یاسا عەقڵانییەکانی فاروق لێوەردەگیرێتەوە ؟ ترسنۆک و بەربەریەت , بەرمەبنای عەقڵی فاروق نەبێت , بەرمەبنای چ عەقڵێک لەگەڵ یەکتریدا کۆدەبنەوە ؟ جیاوازی ئەم ڕقەی فاروق و ڕقی هەموو کەس و هێزێکی بەرەی تاکی تایبەت لە ترسنۆک , چییە ؟ فاروقیش دەیەوێت وەکو ترۆتسکی پێمان بلێت کەسی ترسنۆک نابێت لە گوللە ڕزگاری ببێت ؟

فاروق ڕقی لە مەڕەکانە و گورگەکانی خۆش دەوێت . ئەوەتا ترسنۆک کە وەکو مەڕ بێوەیە لە کۆمەڵگادا , فاروق هێندەی ڕق لێدەبێتەوە کە نەفرەتی دەکات . کەسی دلێریش با شەقاوە و ڕووشکێن و چەقۆوەشێن بێت , چونکە وەکو گورگ وایە بۆ گیانی مەڕ , حۆشی دەوێت .

دەبوایە فاروق وەکو مامۆستایەکی فەلسەفە و بیرمەندێک , باسێکی مێژوویی لەسەر ڕۆڵی نامرۆیی بوونی دلێری و تاوانە گەورەکانی دژ بە ترسنۆکی , پێشکەش بکردایە , نەک لەگەڵ هەموو خوێنڕێژەکانی دنیادا , سەنگەر لە مرۆڤی ترسنۆک بگرێت . مرۆڤی ترسنۆک جگە لەوەی کە مرۆڤێکی بێوەیە , هەستێکی زۆر مرۆییانەشی هەیە . ئەو داوای هەڵپێچانی ستەمکاری دەکات . ئەو داوای هەبوونی ئاسایش و پێکەوە بوونێکی ئاشتییانە دەکات . ئەو داوای خۆشبەختی و پێکەنین و خۆشەویستی دەکات . ئەو " واتە مرۆڤی ترسنۆک " کەسێکی شەڕەنگێز نییە و زۆریش نیگەرانە بەو کەسانەی کە شەڕ فرۆشن . ئەو وەکو مەڕ بێوەیە و حەزیشی بە تێکەڵاو بوونی مەڕەکانە نەک گورگەکان . ئەو کەسێکی بە بەزەیی و مرۆڤ پە روەرە . خەوش و نەنگی ئەو هەر ئەوەیە کە شەڕکەر نییە . بەڵام ئایا شەڕکردن , مرۆیی بوونی تیایە یان شەڕ نەکردن ؟ با فاروق لە جیاتی ئەوەی ڕێگا بۆ شەڕە بچوک و گەورەکان لە نووسینەکانیدا خۆش بکات , بە دوای ڕەگوڕیشەی مێژوویی شەڕ هەڵپێچانیدا بگەڕێت . مرۆڤێکی ترسنۆک بۆچی دەبێت کەسێکی بەربەری بێت ؟ بۆچی دەبێت مافی یەکسانی لەگەڵ کەسێکی دلێردا نەبێت ؟ بۆچی دەبێت بە چاوێکی قورس سەیری مرۆڤی دلێر بکەین و بە چاوێکی سووکیش سەیری مرۆڤی ترسنۆک بکەین ؟ فەلسەفەی ئەم جیاوازییە چییە و ئەم گرنگی پێدانەی فاروق بە کەسانی دلێر , بۆ ؟ لەم بارەیەوە کەممان لە دیکتاتۆرێکی وەکو سەددام حوسەینەوە نەبیست . بۆچی دەبێت بیرمەندێکی وەکو فاروق لە بەرانبەر ترسنۆکدا دیکتاتۆر بێت ؟

خەڵکانێک کە ژمارەیەکی بەرچاوون لە هەموو کۆمەڵگایەکدا و بە درێژایی مێژووش هە هەموو کۆمەڵگاکانی دنیا ستەمکار بوون لە بەرانبەریاندا , ئەو کەسانەن کە هەمیشە بە ترسنۆک ناوزەد کراون . ئەم هێرشە بۆ سەر مرۆڤی ترسنۆک لە هەموو کۆمەڵگایەکدا هەمەلایەنە و سیستیماتیک بووە . ڕابەرایەتی ئەم هێرشە بۆ سەر مرۆڤی ترسنۆک لە لایەن بەرەی تاکی تایبەتەوە بووە و ئێستاش هەر لەلایەن ئەوانەوەیە . یەکگرتنەوەی سیاسییە ئایینییەکان و ناسیۆنالیستەکان و کۆمۆنیستەکان و لیبراڵیستەکان و فاروقەکان لەسەر ئەم مەسەلەی هێرش بردنە بۆ سەر ئەو مرۆڤانەی بە ترسنۆک ناسراوون و دەناسرێن , لە ڕاستیدا

یەکگرتنەوەی هێز و لایەن و کەسایەتییەکانی ناو بەرەی تاکی تایبەتن . هێرشی ئەم کەسایەتی و گرووپ و هێزانەی ناو کۆمەڵگای پێچەوانە بۆ سەر ئەو مرۆڤە پاک و بێوەی و مرۆ دۆستانەی کە بە ترسنۆک دەست نیشانیان کردوون , هێرشێکی کۆنەپەرشستانە و نامرۆییانەیە و بەرهەمی بەرگری کردنە لە کۆمەڵگای پێچەوانە و درێژەدانە بە ململانێ خوێناوییەکانی هێزەکانی بەرەی تاکی تایبەت .

ئەم بابەتە قسەکردنێکی زۆر هەڵدەگرێت , بەڵام من تەنیا ویستومە ئاماژەیەکی پێبدەم . زۆر پرسیاری تر هەیە کە دەبێت وەڵامیان پێ بدرێتەوە . هەندێک لەو پرسیارانەی کە دەبێت لەم بارەیەوە بکرێت و کەموزۆرێک وەڵامیان پێبدرێتەوە , ئەمانەن : ئایا ترسنۆکی ڕەهایە یان ڕێژەییە ؟ ئایا ترسنۆکی لە هەموو کەسێکدا هەیە یان نییە ؟ ئەگەر هەیە ڕێژەکانیان یەکسانە یان جیاوازە ؟ ئەگەر یەکسانە بەڵگەکان لەم بارەیەوە کامانەن و ئەگەر جیاوازیشە , چۆنچۆنییە ؟ ترسنۆکی سوودبەخشە یان زیانبەخشە ؟ ئەگەر هەردووکیانە "واتە سوود بەخشیشە و زیان بەخشیشە" با ڕوون بکرێتەوە و ئەگەر یەکێکیشیانە با دیاری بکرێت و بسەلمێنرێت . ئایا مرۆڤ ئەتوانێت بێ ترس بژی ؟ ترس حاڵێتکی ساکۆلۆژییە یان پێداویستییەکی بایۆلۆژییە ؟

چەند ووشەیەکی کەمم کە لەم بارەیەوە مابێت , لەسەر نانەجیبییە . ووشەی نانەجیبی کە فاروق وەکو هاوتای ترسنۆکی و بەربەریەت و ستەمکاری هێناویەتییەوە , ووشەیەکە پێش ئەوەی کەسی پێ بریندار ببێت , کەسایەتی فاروق وەکو ڕۆشنبیرێک بریندار دەکات . کە بە کەسێک دەوترێت نانەجیب , وەکو مانا مێژووییەکەی ئەوە دەگەیەنێت کە ئەو کەسە لە چینی نەجیبزادەکان نییە و لە چین و توێژەکانی خوارەوەیە کە بە شێوەیەکی گشتی هەژارەکانن . هەرچەندە ئەم ووشەیە لە پرۆسە مێژووییەکەیدا بە باری ناماقووڵیدا دەوڵەمەند بووە , بەڵام بۆ گەسانی ڕۆشنبیر ناکرێت بەم ناماقووڵییە کە لەم ووشەیەدا بەرجەستە بووە ڕازی ببن و زیاتر لەوەش جێگیرتری بکەن . من دەزانم فاروق مەبەستی ئەوە نەبووە کە سووکایەتی بە خەڵکانی هەژار بکات , بەڵام بەکار هێنانی ووشەی نانەجیب , چونکە ئەو سووکایەتییەی لە خۆیدا گرمۆڵە کردووە , بۆ کەسێکی وەکو فاروق بە هیچ جۆرێک بە شیاوی نازانم . فاروق هاتووە نانەجیبیشی وەکو ترسنۆک لە پاڵ ستەمکار و بەربەرییەتدا داناوە . تەنانەت کە ووشەی بەربەریش بە مانا مێژووییەکەی بەکار دەهێنین , دەبێت ئاگامان لەوە بێت کە ئەمڕۆ خەڵکانێکی زۆر بە ناوی بەربەرییەکانەوە لە جەزائیر و لیبیا و ئەوانەدا هەن .

بابەتێکی تر کە دەمەوێت دەربارەی ئارەزووەکان بیورووژێنم , بابەتی هێنانە ئارای سیستمێکی دیکەیە لە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان . مەبەستم لە دامەزراندنی جۆرێکی دیکەیە لە پەیوەندی کۆمەڵایەتی . هەندێک کەس لەوانەی کە بەرەوڕوو پێم دەڵێن و لەوانەش کە بە تەلەفون پرسیارم لێدەکەن , مەسەلەی ئازادی ئارەزووەکانیان لا ڕۆشن نییە و وێناکردنی ئەو ئازادییانەیان , پۆزەتیڤانە لەسەر ئاستی کۆمەڵگا بۆ وەرناگیرێت . من بزانم کێشەکە لای ئەوانەوە لەوێوە دەست پێدەکات , کە بەسەر کۆمەڵگای پێچەوانەدا ئەزموونی دەکەن . واتە ئەوان هاتنەدی ئەو ئارەزووانەیان لە کۆمەڵگاکانی ئەمڕۆی جیهانیدا بە خەیاڵ دێتە بەرچاو . من لەم بارەیەوە لەگەڵیاندا ڕێکم و لارییەکم لەو بۆچوونەی ئەوان نییە . منیش بۆ خۆم لە هیچ نووسینێکمدا ئەوەم ڕانەگەیاندووە کە دەکرێت لە کۆمەڵگای پێچەوانەدا ئازادی ئارەزووەکان , یەکسانانە بۆ مرۆڤەکان دابین بکرێت . کۆمەڵگای پێچەوانە , کۆمەڵگای تالان کردن و چەوساندنەوەیە . کۆمەڵگای کۆنترۆڵ کردنی ئارەزووەکانی بەرەی تاکی هەموانییە . کۆمەڵگای ڕێگرتنە , تەنانەت لە هاتنەدی ئارەزووەکانی بەشی زۆری ئەندامانی بەرەی تاکی تایبەتیش . لە کۆمەڵگای پێچەوانەدا ئەگەر دیمۆکراسی و چاکسازییەکانی ناویشی بگەنە لوتکە , هێشتا بوار بۆ هاتنەدی ئارەزووەکان, بە ڕێژەیەکی هێجگار کەم

نەبێت بۆ زۆربەی زۆری مرۆڤەکانی کۆمەڵگا نارەخسێت . کۆمەڵگای پێچەوانە , کۆمەڵگای کۆنترۆڵ کراوی عەقڵی بەرەی تاکی تایبەت و بە شێوەیەکی گشتیش کۆمەڵگای کۆنترۆڵ کردنی ئارەزووەکانە .
چۆن عەقڵی بەرەی تاکی تایبەت لە کۆمەڵگای پێچەوانەدا , کۆمەڵگایەکی گونجاو بەخۆی , دروست کردووە ,, لە کۆمەڵگای ڕاستەوانەشدا ئارەزووەکان ئاوا کۆمەڵگایەکی گونجاو بەخۆیان , دروست دەکەن . ئەو پەیوەندییە کۆمەڵایەتییانەی ئارەزووەکان بنیاتی دەنێن , جیاوازە لەو پەیوەندییە کۆمەڵایەتییانەی عەقڵی بەرەی تاکی تایبەت ڕێکی خستووە . ئارەزووەکان , جگە لەوەی توانای دامەزراندنی سیستمی پەیوەندی کۆمەڵایەتی تایبەت بەخۆیان هەیە ,, لەسەر بە فەرمی ناسینی بێمەرجی ئازادییەکانیشەوە نەبێت , ناتوانن ئەو پەیوەندییانە دابمەزرێنن . ئازادییەکان هەر بە سروشت لە ئارەزووەکاندا هەن . ئارەزووەکان لەگەڵ یەکسانیدا تەبان . تەبا بوونیان لەوێوە نییە کە حەزیان بە یەکسانییە و یەکسانی بە فەرمی دەناسن , بەڵکو لەوێوەیە کە ڕێگە بۆ بەرەو پێش چوونی هاتنەدی ئارەزووەکان لە کایە " مەجال " ی سنوور نەناسیندا خۆش دەکەن . واتە یەکسانی , دەرگایەکی گەورە بەڕووی چوونە پێشەوەی ئارەزووەکاندا والا دەکات . یەکسانی جگە لەوەی کە یەکگرتن و مرۆیی بوون دەکات بەیەک , کاری هاوبەشیش بۆ هاتنەدی ئارەزووەکان بەڕێدەخات .

2010 - 05 - 19

ماویەتی